

بررسی تاثیر بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی

اختیاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

امید کارگر شورکی

دانشجوی دکتری مهندسی مالی و مدیریت ریسک. دانشکده مدیریت، اقتصاد و حسابداری، دانشگاه یزد. ایران

همایون اشکورجیری

دکتری حسابداری. دانشکده مدیریت اقتصاد و حسابداری، دانشگاه یزد، ایران

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تاثیر بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. روش تجزیه و تحلیل داده ها از رگرسیون خطی استفاده شده است و همچنین تعداد نمونه که از روش نمونه گیری محدود کردن از جامعه آماری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تعداد ۱۱۰ شرکت برای دوره زمانی ۱۳۹۵-۱۴۰۱ انتخاب شده است. روش گردآوری اطلاعات از صورت های مالی حسابرسی شده شرکت های موجود در بورس اوراق بهادار تهران و همچنین از سایت کدال و برنامه رهاورد نوین می باشد. نتایج پژوهش نشان دهنده رابطه مستقیم و معناداری بین حق الزحمه حسابرسی بر اقلام تعهدی اختیاری نشان می دهد و همچنین بحران مالی بر رابطه بین الزحمه حسابرسی بر اقلام تعهدی اختیاری تاثیر مستقیم و معناداری نشان می دهد.

کلمات کلیدی: بحران مالی، حق الزحمه حسابرسی، اقلام تعهدی اختیاری

مقدمه

مدیریت سود به مداخله عمومی مدیریت در فرآیند تعیین سود که غالباً در راستای اهداف دلخواه مدیریت هسووت، اطلاق می گردد. مدیریت سود روشی است که توسط مدیریت جهت دستکاری داده ها به کار می رود. به عنوان مثال هموار نمودن سود برای کسب اطمینان بیشتر سرمایه گذاران از پایداری سود، نمونه ای از دست کاری داده ها محسوب می شود. این قبیل اقدامات ممکن است داده های موجود در صورت های مالی را به میزان فراوان تحت تاثیر قرار دهد. راه های مختلفی وجود دارد که طی آن می توان از ثبت های دفتری در جهت مدیریت سود استفاده کرد. در بیشتر زمان ها از ثبت های نامشروع در دفترهای حسابداری به منظور سرپوش گذاشتن بر سوء استفاده های مالی استفاده می شود، در سایر مواقع از ثبت ها به عنوان ابزاری برای مدیریت سود استفاده می شود. مدیریت شرکت در هنگام اعمال مدیریت سود، آشکارا می داند که هدف از این کار نگهداری از منابع شرکت در مقابل صاحبان سود هست. حتی در موارد دیگر مدیریت سود به منظور کسب پاداش اختصاص یافته به مدیران به علت نگهداری هر چه بیشتر از شرکت در برابر صاحبان سود است (طاهری و عظیمی یانچشمه، ۱۳۹۸). آشنایی با عوامل موثر بر حق الزحمه های حسابرسی هم برای حسابسان، هم صاحبکاران آن ها و هم اشخاصی اهمیت دارد که سیاستگذاری و قانونمندی در حرفه حسابرسی را دنبال می کنند

در چنین شرایطی، حسابرسی موفق است که بتواند با توجه به ویژگی های واحد مورد رسیدگی، بهترین برآورد را از حق الزحمه خود داشته باشد تا ضمن حفظ کیفیت کار، آن را با حداقل هزینه انجام دهد (نیکبخت و تنانی، ۱۳۸۹). در واقع، حسابرسان با اطلاع از این عوامل خواهند توانست معیارهای قابل اتکا و یکنواختی را بدست آورند که با تعهد به استفاده همه حسابرسان از آنها انسجام و نظم خاصی در حرفه از بابت حق الزحمه ها ایجاد خواهد شد. در این صورت، از لطامات وارده به حرفه حسابرسی بدلیل نگاه بازاری به آن کاسته می شود (موسوی و داروغه حضرتی، ۱۳۹۰). اندازه شرکت تعیین کننده حجم و گستردگی فعالیت یک شرکت است. در بخش ویژگی های شرکتی عاملی همچون اندازه شرکت می تواند بر حاکمیت شرکتی مؤثر باشد. از طرف دیگر، شرکت های بزرگ تر به دلیل ارتباطات بیشتر با ذینفعان و وجود مکانیسم های کنترلی بیشتر از ریسک تجاری کمتری برخوردارند. به علاوه شرکت های بزرگ به دلیل تحمل هزینه های سیاسی بیشتر، ناچار به شفافیت و پاسخگویی بیشتری نیز هستند (واتنتز و زیمرمن ۱۹۹۰). یکی از دلایل مهمی که ممکن است سبب تغییر در کیفیت سود حسابداری شود، بحران های مالی است که اخیراً گریبان گیر شرکت های بسیاری شده و مشکلات زیادی را برای آنان فراهم آورده است. مدیران اغلب به منظور گمراه کردن سهامداران نسبت به عملکرد اقتصادی واقعی شرکت، سود را مدیریت می کنند. این مدیریت سود که از طریق دستکاری ارقام حسابداری یا دستکاری فعالیت های واقعی انجام می شود، دقت و پیام رسانی سود را کاهش می دهد، ریسک و بی اطمینانی افراد برون سازمانی را افزایش می دهد و همچنین احتمالاً به عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش کارایی سرمایه گذاری منجر می شود. سال های اخیر در حالی سپری شد که جهان در عرصه اقتصادی، شاهد ورشکستگی شرکت های عظیمی چون انرون، ورلد کام، گلوبال کروسینگ، رابرت مکس ول، سوئیس ایر، فلیپ هولزمن و غیره بود. نتایج تحقیقات نشان داد گزارشگری این شرکت ها در اواخر عمر و نزدیک به ورشکستگی، از کیفیت لازم برخوردار نبوده و کیفیت گزارشگری این شرکت ها در سطح پایینی قرار داشته است. از طرفی کیفیت سود نیز بخش مهمی از کیفیت گزارشگری است و سهامداران بالفعل و بالقوه توجه زیادی به مقدار سود گزارش شده دارند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۶) با توجه به مطالب گفته شده در ادامه به بیان مبانی نظری، پیشینه پژوهش، روش پژوهش و یافته های پژوهش پرداخته می شود.

مبانی نظری

مدیریت سود زمانی رخ می دهد که مدیر برای گزارشگری از قضاوت شخصی خود استفاده می کنند و اینکار را با هدف گمراه کردن برخی از سهامداران درباره عملکرد واقعی شرکت و یا برای تحت تأخیر قراردادن قراردادهایی که به ارقام حسابداری بستگی دارند، انجام می دهد. سودهای حسابداری زمانی قابل اطمینان هستند که رفتار فرصت طلبانه مدیران از طریق سیستم نظارتی کنترل شود. ساز و کارهای راهبری شرکت باعث کاهش توانایی مدیریت در مدیریت سود می گردد (عارف منش و عموزادی ریزی، ۱۳۹۹).

مدیریت شرکت در فراهم کردن اطلاعات حسابداری و دیگر اطلاعاتی که باعث سهیل و تامین مناسب نیازهای استفاده کنندگان می شود، آزاد است. ممکن است شرکت ها به منظور محدود کردن برداشت نامطلوب سرمایه گذاران و ایجاد آگاهی در مورد چشم اندازهای آتی شرکت، دست به افشای داوطلبانه بزنند (یافتیان و صادقی، ۱۳۹۸).

متداولترین روش ها برای مدیریت کردن سود، مدیریت سود بر پایه ارقام تعهدی و مدیریت سود بر پایه فعالیت های واقعی است. مدیریت سود بر پایه ارقام تعهدی شامل انتخاب های حسابداری در چارچوب اصول پذیرفته شده حسابداری است که تلاش دارد عملکرد واقعی اقتصادی را مبهم نشان دهد. مدیریت سود بر پایه ارقام تعهدی را مدیریت سود حسابداری نیز می گویند چراکه مدیران از طریق ارقام تعهدی اختیاری به آرایش ارقام حسابداری همساز باهدف های مطلوب خود می پردازند. به طور کلی این روش متأثر از انتخاب روش های حسابداری مناسب به وسیله مدیران، جهت دستیابی به سطوح مطلوب و موردنظر سود است. ارقام تعهدی را تفاوت بین سود حسابداری و جریان های نقدی عملیاتی می دانند. به بیان دیگر، تفاوت بین جریان های نقدی و زمانبندی شناخت معاملات است. مدیریت سود بر پایه فعالیت های واقعی زمانی رخ می دهد که مدیران فعالیت هایی را انجام می دهند تا برون داد سامانه حسابداری را تغییر دهند؛ این کار از راه دست کاری زمانبندی یا ساختار معاملات مالی انجام می شود دست کاری فعالیت های واقعی، انحراف از روش های عادی عملیاتی بوده و باهدف رسیدن به آستانه های خاص سود انجام می شود (گانی، ۲۰۱۰).

پژوهشگران نیز بیان می کنند که میزان تلاش حسابرس با استفاده حق الزحمه حسابرسی اندازه گیری می شود و هرچه فعالیت بیشتری در خصوص عدم وجود ریسک ذاتی و ریسک کنترلی در صورت های مالی انجام شود هزینه حسابرسی بیشتر خواهد بود. لذا چنین فرض می شود که سطح حق الزحمه حسابرسی بیانگر درک حسابرس از نیاز به کار می باشد. مروری بر تحقیقات انجام شده بیانگر آن است که قابلیت پایین مدیران باکیفیت گزارشگری مالی پایین و مشکل کنترل داخلی در ارتباط است. همچنین قابلیت پایین مدیران احتمالاً میزان ارزیابی ریسک ذاتی و ریسک کنترل را افزایش می دهد. افزایش این ریسک ها باعث افزایش بودجه زمانی حسابرس می شود. از طرفی چون حق الزحمه خدمات حسابرسی با توجه به ارزیابی حسابرس از حجم، ریسک کار و دوره زمان مورد نیاز برای حسابرسی تعیین می گردد، در نتیجه قابلیت پایین مدیران باعث افزایش حق الزحمه حسابرسی می شود (هیس و همکاران، ۲۰۱۹).

حسابرسان با دانستن این عوامل می توانند خدمات خود را به شکل مناسبی قیمت گذاری کنند (گیست ۱۹۹۲). اهمیت این موضوع به خصوص در سالهای اخیر و پس از تشکیل جامعه حسابداران رسمی ایران در کشور ما بیشتر دیده می شود زیرا پس از تشکیل جامعه، انحصار بازار کار حسابرسی شکسته شده و رقابت شدیدی بین حسابرسان شکل گرفته است. در چنین شرایطی، حسابرسی موفق است که بتواند با توجه به ویژگی های واحد مورد رسیدگی، بهترین برآورد را از حق الزحمه خود داشته باشد تا ضمن حفظ کیفیت کار، آن را با حداقل هزینه انجام دهد (رجبی و محمدی خشویی، ۱۳۸۷).

بحران مالی را می توان به زیان ده بودن شرکت تعبیر کرد که در این حالت شرکت دچار عدم موفقیت شده است. در واقع در این حالت نرخ بازدهی شرکت کمتر از نرخ هزینه سرمایه می باشد. حالت دیگری از بحران مالی زمانی رخ می دهد که شرکت موفق به رعایت کردن یک یا تعداد بیشتری از بندهای مربوط به قرارداد بدهی، مانند نگاهداشتن نسبت جاری یا نسبت ارزش ویژه به کل داراییها طبق قرارداد نمی شود. به این حالت نکول تکنیکی گفته می شود. حالت دیگری از بحران مالی عبارتند از زمانی که جریان نقدی شرکت برای بازپرداخت اصل و فرع بدهی ناکافی باشد و همچنین زمانی که ارزش ویژه شرکت عددی منفی شود. نشانه های خطر تردید درباره تدوام فعالیت واحد مورد رسیدگی می تواند از صورت های مالی با منابع دیگر به دست آید. فزونی کل بدهی ها بر کل دارایی ها یا فزونی بدهی های جاری

بر دارایی های جاری، نامساعد بودن نسبت های مالی اصلی، زیان های عمده عملیاتی، نپرداختن سود سهام یا تعویق در پرداخت آن و ناتوانی در پرداخت به موقع حساب های پرداختنی تجاری، نمونه ای از این نشانه ها هستند (بهرامفر و همکاران، ۱۳۸۴). در ادامه به بررسی پیشینه های پژوهش پرداخته می شود.

پیشینه پژوهش

پیشینه خارجی

چارفان و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «چه زمانی مشغله کمیته حسابرسی بر درآمد تأثیر می گذارد؟ شواهدی در مورد مدیریت سود، نقش مالی بحران و اندازه شرکت» پرداختند که تأثیر مشغله کمیته حسابرسی بر مدیریت سود را بررسی می گردد شرکت های FTSE350 بین سال های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۳، دوره ای که شامل بحران مالی جهانی بوده است مورد بررسی قرار گرفته است. یافته های پژوهش نشان دهنده این موضوع بوده است که اندازه شرکت و بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و مدیریت سود معنادار می باشند

لی و لو (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «نقدشوندگی سهام، بازده سهام، بحران مالی» پرداختند که در این پژوهش نشان داده شده است که نقدشوندگی سهام را در روابط ترکیبی بین محدودیت های اقتصادی و بازده سهام و قیمت نقدینگی سهام از نظر مالی شرکت هی مقید و محدود می پردازد.

کانارلا و میلر (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان «اندازه شرکت، بدهی شرکت، فعالیت تحقیق و توسعه و هزینه های نمایندگی» انجام دادند. یافته ها نشان داد که هزینه های نمایندگی حداقل مقدار (در مورد بدهی) و حداکثر مقدار (در مورد اندازه شرکت) و فعالیت تحقیق و توسعه را تجربه می کند. همچنین نتایج نشان داد که بدهی کوتاه مدت، یک مکانیزم نظارت مؤثر اضافی برای کاهش هزینه های نمایندگی فراهم می کند و یک ارتباط مثبت بین سود شرکت و هزینه های نمایندگی و یک ارتباط منفی بین هزینه های نمایندگی و رشد شرکت بود.

مایونگسو (۲۰۱۹) به بررسی این موضوع می پردازد که آیا با در نظر گرفتن قانون سابینز اکسلی، دوره تصدی حسابرسان رابطه ای بین حق الزحمه حسابرس و کیفیت اقلام تعهدی وجود دارد. وی به نتایج سریندی (۲۰۱۷) رسید. نتایج حاکی از آن بود با استفاده از یک نمونه بزرگ از شرکت ها، که با افزایش حق الزحمه های حسابرسی، کیفیت اقام تعهدی افزایش می یابد. در حالیکه چنین رابطه ای قبل از قانون سابینز اکسلی وجود نداشت. این پژوهش برای اولین بار نشان داد زمانی که دوره تصدی حسابرسان طولانی باشد این رابطه کاهش می یابد.

کریشان و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی «رابطه تمرکز مشتری و حق الزحمه حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آن ها نشان داد تمرکز مشتری باعث کاهش ریسک تجاری شرکت می شود. در واقع تمرکز شمتری رابطه منفی و معناداری با حق الزحمه حسابرسی دارد.

پیشینه داخلی

ذاکری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «ارتباط بین مدیریت سود و بحران مالی با تاکید بر توانایی مدیریت» پرداختند که منابع مالی مهمترین نیاز شرکت ها برای ادامه فعالیت خود می باشد برخی از شرکت ها ممکن است دچار بحران مالی شوند که در این صورت با کمبود مالی مواجه شده و تداوم فعالیت آنها با مشکلاتی مواجه خواهد شد. عواملی که می تواند بر بحران مالی اثرگذار باشد مدیریت سود و توانایی مدیران است. هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین مدیریت سود و بحران مالی با تاکید بر توانایی مدیریت می باشد. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی بوده و از بعد روش شناسی همبستگی از نوع علی (پس رویدادی) هست. جامعه آماری پژوهش، کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و با استفاده از روش نمونه گیری حذف سیستماتیک، ۱۳۴ شرکت به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده در دوره ی زمانی ۶ ساله بین سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ مورد بررسی قرار گرفتند. روش مورد استفاده جهت جمع آوری اطلاعات، کتابخانه ای بوده و داده های مربوط برای اندازه گیری متغیرها از سایت کدال و صورت های مالی شرکت ها جمع آوری شده است. برای آزمون فرضیه های پژوهش از نرم افزار استاتا استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می دهد که بین مدیریت سود و بحران مالی ارتباط مستقیم وجود دارد. ولی، تاثیر توانایی مدیریت بر بحران مالی به صورت معکوس و معنادار است. همچنین، توانایی مدیریت بر ارتباط بین مدیریت سود و بحران مالی تاثیر معکوس و

معنادار دارد. با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش می توان نتیجه گیری کرد که در شرکت هایی که مدیریت سود اتفاق می افتد مدیران سود را در جهت منافع شخصی خود دستکاری کرده و شرکت را دچار بحران مالی می کنند. ولی اگر در شرکت توانایی مدیران بیشتر باشد. مدیران توانمند از مدیریت سود در جهت کاهش بحران مالی بهره می برند و با افزایش توانمندی مدیران احتمال رخداد بحران مالی کاهش می یابد.

کردستانی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان « بررسی نقش دوگانه سرمایه گذاران نهادی در مدیریت سود قبل و بعد از عرضه اولیه سهام » پرداختند که رفتار سرمایه گذاران نهادی نسبت به مدیریت سود قبل و بعد از عرضه اولیه می تواند متفاوت باشد. سرمایه گذاران نهادی قبل از عرضه اولیه به منظور فروش سهام شرکت به قیمتی بالاتر از ارزش ذاتی آن تمایل به مدیریت سود دارند، ولی آن ها پس از عرضه اولیه تمایل به ایفای نقش نظارتی دارند. از این رو، هدف این پژوهش بررسی نقش دوگانه سرمایه گذاران نهادی در مدیریت سود قبل و بعد از عرضه اولیه سهام می باشد. برای این منظور داده ها و اطلاعات ۵۵ شرکت جدیدالورود به بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۷ لغایت ۱۳۹۴ جمع آوری و بر مبنای رگرسیون داده های ترکیبی مورد بررسی قرار گرفت. برای اندازه گیری مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی اختیاری از مدل کوتاری استفاده شده است. یافته های پژوهش نشان می دهد که بین سرمایه گذاران نهادی و مدیریت سود قبل از عرضه اولیه رابطه مثبتی وجود دارد، در حالی که این ارتباط بعد از عرضه اولیه یافت نشد. بر این اساس می توان ادعا کرد که سرمایه گذاران نهادی قبل از عرضه اولیه به منظور فروش سهام به قیمتی بیش از ارزش ذاتی آن به عموم تمایل به مدیریت سود دارند، اما بعد از عرضه اولیه انگیزه ای برای انجام این فعالیت ندارند.

خزایی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان « نقش تعدیل گر ساختار مالکیت بر رابطه قابلیت مقایسه صورت های مالی و مدیریت سود » پرداختند که قابلیت مقایسه یکی از ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری به شمار می رود که می تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی از قبیل انگیزه های مدیریت و مدیریت سود قرار گیرد. از سوی دیگر، ساختار مالکیت یکی از مباحث مطرح در حوزه حاکمیت شرکتی است که بر جنبه های مختلف شرکت تأثیرگذار است. هدف این پژوهش بررسی نقش تعدیل گر ساختار مالکیت بر رابطه قابلیت مقایسه صورت های مالی و مدیریت سود است. برای دستیابی به این هدف، ۱۲۰ شرکت از بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ به

عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه های پژوهش از الگوی رگرسیون چندگانه و داده های ترکیبی (با کنترل اثرات سال ها و صنایع) استفاده شده است. نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش نشان می دهد که قابلیت مقایسه صورتهای مالی با مدیریت سود اقلام تعهدی رابطه منفی و معناداری دارد. نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش حاکی از آن است که افزایش سطح مالکیت نهادی موجب تضعیف رابطه معکوس قابلیت مقایسه و مدیریت سود می شود. این نتیجه را می توان به این صورت تفسیر کرد که هر چه سطح مالکیت نهادی بیشتر باشد، تأثیر منفی مدیریت سود بر قابلیت مقایسه کمتر است. نتایج آزمون فرضیه سوم نشان می دهد که تمرکز مالکیت تأثیر معناداری بر رابطه بین قابلیت مقایسه و مدیریت سود ندارد.

عرب و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان « بررسی نقش مالکیت دولتی بر رابطه اجتناب مالیاتی و حق الزحمه حسابرسی: آزمون تجربی نظریه جیب بزرگ » پرداختند که اجتناب از مالیات منجر به عدم تقارن اطلاعات شرکت ها می شود و کیفیت اطلاعات حسابداری را تضعیف می کند. حسابرسان باید رویه های حسابرسی بیشتری را برای کنترل ریسک های حسابرسی که ممکن است ناشی از اجتناب از مالیات باشند، اجرا کنند و در نتیجه حق الزحمه حسابرسی را افزایش می دهند. لذا، بر اساس روند حسابرسی مبتنی بر ریسک و نظریه جیب بزرگ پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و حق الزحمه حسابرسی و اثر تعدیل کنندگی مالکیت دولتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. برای آزمون فرضیه های پژوهش از اطلاعات مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی بین سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ استفاده شده است، به طوری که پس از اعمال محدودیت های مورد نظر در این پژوهش، نمونه نهایی متشکل از ۸۸ شرکت انتخاب گردید. پس از اندازه گیری متغیرهای پژوهش از تجزیه تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره، برای آزمون فرضیه های پژوهش استفاده شد. آزمون فرضیه ها نیز با استفاده از نرم افزار اقتصادسنجی ایویوز و تکنیک های آماری داده های تلفیقی صورت پذیرفته است. نتایج حاصل از آزمون های آماری پژوهش نشان می دهد که اجتناب مالیاتی موجب افزایش میزان حق الزحمه حسابرسی شرکت ها می شود. علاوه بر این، نتایج نشان می دهد که تأثیر مثبت اجتناب مالیاتی بر حق الزحمه حسابرسی در شرکت های با مالکیت دولتی به مراتب کمتر است. همچنین، نتایج آزمون تحلیل حساسیت نشان داد که استفاده از معیارهای جایگزین برای سنجش اجتناب مالیاتی نیز تأثیری بر نتایج اصلی پژوهش ندارد و نتایج پژوهش از استحکام برخوردار است.

علی پور و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان « تأثیر اندازه شرکت بر رابطه بین ساختار سرمایه و ورشکستگی مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران » پرداختند که با توجه به وجود مزایای مالیاتی، هزینه های درماندگی مالی و ورشکستگی، نظریه نمایندگی و سایر مزایا و هزینه ها، ساختار سرمایه شرکت بر روی ارزش آن اثرگذار خواهد بود. ضمناً اندازه شرکت بر بسیاری از جنبه های عملیاتی واحد تجاری مؤثر هست. هدف تحقیق حاضر بررسی تأثیر اندازه شرکت بر رابطه بین ساختار سرمایه و ورشکستگی مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و داده های آن کمی و از نظر روش گردآوری داده ها از نوع توصیفی همبستگی است و در زمره تحقیقات اثباتی حسابداری می باشد. انجام این تحقیق در چهارچوب استدلال استقرایی صورت گرفت، و همچنین از نوع زمان اجرا پس رویدادی (اطلاعات گذشته) می باشد. بین درجه اهرم مالی و ورشکستگی مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

نونال نهر و اکبرپور (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان « بررسی تاثیر تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی و کیفیت حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران » پرداختند که این پژوهش به بررسی تاثیر تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی و کیفیت حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می پردازد. جامعه آماری پژوهش، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد و با استفاده از روش نمونه گیری حذف سیستماتیک، ۹۵ شرکت به عنوان نمونه پژوهش انتخاب، و دوره زمانی آن بین سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ است. از روش داده های تابلویی و رگرسیون حداقل مربعات معمولی با به کارگیری نرم افزار ایویوز جهت آزمون فرضیه ها استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی تاثیر مثبت و معنادار دارد. یعنی حسابرس هرچه قدر با تجربه تر باشد حق الزحمه بیشتری دریافت می کند و تجربه حسابرس بر کیفیت حسابرسی تاثیر ندارد.

روش تحقیق

این پژوهش به بررسی تاثیر بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می پردازد که از لحاظ هدف کاربردی، از نظر شیوه اجرا توصیفی - استنباطی

هست که می توان آن را یک پژوهش پس رویدادی بشمار آورد. برای جمع آوری اطلاعات از روش کتابخانه ای و به منظور گرد آوری ادبیات موضوعی از ابزار فیش برداری استفاده می شود. با توجه به روش تجزیه و تحلیل اطلاعات پس از جمع آوری اطلاعات مربوط به متغیرها، داده ها در صفحه گسترده اکسل جمع آوری شده و سپس برای تحلیل آن ها از نرم افزار ای وی یوز استفاده شده است. جهت شناسایی عوامل مؤثر در محاسبه متغیرها از رگرسیون چند متغیره، مبتنی بر داده های تابلویی جهت بررسی رابطه متغیرهای تحقیق استفاده می گردد، همچنین سطح معنی داری هر مدل را با کمک روش های آماری F و T و لیمر و ... تعیین می گردد. تعداد نمونه از روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۶-۱۴۰۱ انتخاب شده است. روش گردآوری اطلاعات از صورت های مالی حسابرسی شده شرکت های موجود در بورس اوراق بهادار تهران و همچنین از سایت کدال و برنامه رهاورد نوین می باشد.

جامعه آماری

در پژوهش حاضر به منظور آزمون فرضیات تحقیق از داده های مالی طبقه بندی شده و حسابرسی شده شرکت های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است؛ زیرا: اولاً اطلاعات شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران توسط حسابرسان رسمی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار حسابرسی می شود، بنابراین، نسبت به اطلاعات سایر شرکت ها از قابلیت اتکا بالاتری برخوردار است. ثانیاً، دسترسی به اطلاعات این شرکت ها نسبت به اطلاعات سایر شرکت ها آسان تر است. جامعه آماری پژوهش کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بین سال های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ بوده اند.

حجم و روش نمونه گیری

جامعه آماری شامل کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که در بازه زمانی سال های ۱۳۹۵-۱۴۰۱ سهام آن ها به طور فعال در سازمان بورس معامله شده باشد انتخاب شده اند. ویژگی های نمونه آماری مورد مطالعه شرکت هایی هستند که:

قبل از سال ۱۳۹۴ در بورس پذیرفته شده باشند و تا پایان سال ۱۴۰۱ در بورس فعال باشند.

-به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، شرکت ها در طی دوره مورد مطالعه تغییر دوره مالی نداده باشند و پایان سال مالی آن ها پایان اسفند باشد.

۳- به منظور همگن بودن اطلاعات، جزء شرکت های سرمایه گذاری یا واسطه گری های مالی شامل بیمه و بانک نباشند.

۴-اطلاعات مالی آن ها در دوره پژوهش در دسترس باشد.

۵-حداقل وقفه سه ماهه سابقه معاملاتی در یک سال داشته باشند.

پیش فرض ها به ترتیب اعمال شدند بدین صورت که هر شرکتی که در پیش فرض اول قرار گرفته است برای شمارش پیش فرض های بعدی لحاظ نگردیده است. در این تحقیق بعد از اعمال پیش فرض ها، ۱۱۰ شرکت باقی ماندند. به دلیل استفاده از روش توصیفی-همبستگی نمونه گیری صورت نگرفته و کل جامعه بررسی می شود.

ابزار پژوهش

داده های مورد نیاز تحقیق به شیوه های مختلفی جمع آوری می شوند. برای جمع آوری اطلاعات مربوط به مباحث تئوریک مانند ادبیات موضوع تحقیق از روش کتابخانه ای و برای گردآوری داده ها مربوط به متغیرهای تحقیق از پایگاه های اطلاعاتی سازمان بورس اوراق بهادار استفاده می شود. در بخش کتابخانه ای، مبانی نظری پژوهش از کتب و مجلات تخصصی فارسی و لاتین گردآوری شده و به منظور گردآوری ادبیات موضوعی از ابزار فیش برداری استفاده می شود. برای جمع آوری داده ها از پایگاه های اطلاعاتی همچون سایت بورس و نرم افزار ره آور نوین و سایت کدال استفاده می گردد.

روش تجزیه و تحلیل پژوهش

جهت تشریح و تلخیص داده های جمع آوری شده از آمار توصیفی (میانگین، واریانس، همبستگی، کوواریانس، ...) و برای تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه های پژوهش از آمار استنباطی بهره گرفته خواهد شد. در این پژوهش از آزمون های F لیمر و هاسمن برای تعیین نوع داده های ترکیبی و از آزمون t برای تعیین معنی دار بودن رابطه تک تک متغیرهای وابسته با

متغیر مستقل و از آزمون F با اندکی تفاوت، برای آزمون معنی دار بودن رابطه کلی معادلات رگرسیونی، همچنین از ضریب تعیین R2 تعدیل شده برای ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل استفاده خواهد شد. همچنین برای تجزیه داده ها و استخراج نتایج پژوهش، نرم افزارهای Excell و Eviews به کار گرفته خواهد شد.

متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

اقدام تعهدی اختیاری

مدیران اغلب به منظور گمراه کردن سهامداران نسبت به عملکرد اقتصادی واقعی شرکت، سود را مدیریت می کنند. این مدیریت سود که از طریق دستکاری ارقام حسابداری یا دستکاری فعالیت های واقعی انجام می شود، دقت و صحت پیامرسانی سود را کاهش می دهد، ریسک و بی اطمینانی افراد برون سازمانی را افزایش می دهد و همچنین احتمالاً به عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش کارایی سرمایه گذاری منجر می شود. الگوهای استفاده شده در ادبیات موضوعی جهت سنجش اقدام تعهدی بسیار متنوع اند. اقدام تعهدی به اقدام تعهدی اختیاری و غیر اختیاری تقسیم می شوند. اقدام تعهدی اختیاری توسط مدیریت و اقدام تعهدی غیر اختیاری تحت تاثیر شرایط اقتصادی تعیین می شوند و در طول زمان ثابت هستند در ضمن، این اقدام را می توان با استفاده از برخی متغیرهای حسابداری پیش بینی نمود (مک نیکولز و استاین، ۲۰۰۸). برای محاسبه اقدام تعهدی اختیاری ابتدا بایستی اقدام تعهدی هر سال را با استفاده از میانگین فروش و اقدام تعهدی سه سال گذشته پیش بینی نمود بدین ترتیب :

$$E_t(Acc_{i,t}) = \frac{\sum_{k=1}^3 Acc_{i,t-k}}{\sum_{k=1}^3 Sales_{i,t-k}} Sales_{i,t}$$

$E_t(Acc_{i,t})$: پیش بینی اقدام تعهدی شرکت i در دوره t، $Sales_{i,t}$: فروش شرکت و k دوره زمانی ۳ سال پیش از سال جاری مورد نظر می باشد. برای محاسبه صورت کسر اقدام تعهدی ۳ سال قبل از سال مورد نظر را محاسبه نموده

¹ McNichols . & Stubben

و میانگین این ۳ عدد را در صورت کسر قرار می گیرد. همچنین برای محاسبه مخرج کسر میانگین فروش سه سال گذشته را در نظر گرفته می شود. نهایتاً عدد حاصل از کسر مورد نظر را در فروش سال جاری ضرب می شود.

اقلام تعهدی اختیاری

برای محاسبه اقلام تعهدی اختیاری، اقلام تعهدی پیش بینی شده که در قسمت فوق نحوه محاسبه آن ذکر شد را از کل اقلام تعهدی سال جاری کسر می شود (قائم و همکاران، ۱۳۸۷).

متغیر مستقل

حق الزحمه حسابرسی

تعیین عوامل موثر بر هزینه حسابرسی به صاحبکار نیز کمک می کند منافع این خدمت را بهتر درک کند و بداند این هزینه را به خاطر چه چیزی متحمل می شود. بدیهی است آگاهی از این مساله، موجب تسریع و تسهیل کار حسابرسی شده و به دلیل مشارکت صاحبکار، حسابرسی با کیفیت بالاتری انجام خواهد گرفت (گیست^۲، ۱۹۹۲). در این پژوهش حق الزحمه حسابرسی متغیر مستقل است که برای محاسبه آن از لگاریتم طبیعی حق الزحمه حسابرسی استفاده می شود. اطلاعات حق الزحمه حسابرسی، از یادداشت های همراه صورتهای مالی بخش هزینه های اداری و عمومی یا سایر هزینه ها استخراج شده است (حساس یگانه و همکاران، ۱۳۹۴).

متغیر تعدیل گر

بحران مالی

بحران مالی را می توان به زیان ده بودن شرکت تعبیر کرد که در این حالت شرکت دچار عدم موفقیت شده است. در واقع در این حالت نرخ بازدهی شرکت کمتر از نرخ هزینه سرمایه می باشد. حالت دیگری از بحران مالی زمانی رخ می دهد که شرکت موفق به رعایت کردن یک یا تعداد بیشتری از بندهای مربوط به قرارداد بدهی، مانند نگاهداشتن نسبت

² Gist

جاری یا نسبت ارزش ویژه به کل داراییها طبق قرارداد نمی شود. به این حالت نکول تکنیکی گفته می شود. حالت دیگری از بحران مالی عبارتند از زمانی که جریانات نقدی شرکت برای بازپرداخت اصل و فرع بدهی ناکافی باشد و همچنین زمانی که ارزش ویژه شرکت عددی منفی شود عموماً بنگاههای اقتصادی در طول دوره عمر عملیاتی خود دچار فراز و نشیبهایی هستند و همواره برخی از آنها به دلیل عملکرد خوب وقوی خود به عنوان واحدهای موفق و برخی نیز به علت عملکرد ضعیف و بدشان به عنوان واحدهای ناموفق شناخته می شوند. لذا شرکت هایی که به علت استمرار فعالیت ضعیف عملکردی خود دچار مشکل و وخامت مالی می شوند، به عنوان شرکت های درمانده مالی تلقی می شوند و طبیعتاً به هر طریق ممکن سعی دارند کعبه هر طریق ممکن از این وضعیت بدخارج شده، اوضاع مالی خود راسرو سامان دهند و در صورت عدم توفیق در این امر، ورشکستگی و انحلال، عاقبتی است که در انتظار آنهاست.

جهت اندازه گیری بحران مالی از مدل آلتمن استفاده می شود. این مدل به شرح زیر است:

$$+ 2.458RETA - 0.301EBIT/TA - 0.079BVE/TL - 0.05TS/TA \text{ Adj Z-Score} = 0.291WC/TA$$

WC/TA : نسبت سرمایه در گردش به کل دارایی ها

RE/TA : نسبت سود (زیان) انباشته به کل دارایی ها

$EBIT/TA$: نسبت سود (زیان) عملیاتی به کل دارایی ها

BVE/TL : نسبت ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام به کل بدهی ها

TS/TA : نسبت فروش خالص به کل دارایی ها

محدوده ی بحران مالی، بین ورشکستگی و سلامت مالی تعریف شده است و بر این اساس، محدوده های مدل تعدیل شده

آلتمن طبق تطبیق مراحل مختلف بحران مالی و ورشکستگی (نیوتن و آلتمن) به شرح زیر می باشد:

$Adj \text{ Z-Score} \leq -0.14$: شرکت در مرحله ورشکستگی با احتمال خیلی زیاد (۹۵ درصد) وجود دارد؛

$0/02 < \text{Adj Z-Score} < 0/14$: شرکت در مرحله محدودیت مالی کامل قرارداد ؛

$0/36 < \text{Adj Z-Score} < 0/02$: شرکت در مرحله کسری نقدینگی و عدم توانایی در پرداخت دیون مالی یا

تجاری شرکت قرارداد ؛

$0/6 < \text{Adj Z-Score} < 0/36$: در مرحله نهفتگی محدودیت مالی قرارداد ؛

$\text{Adj Z-Score} \geq 0/6$: شرکت در مرحله شرایط سلامت مالی قرارداد.

در نهایت با توجه به محدوده های مشخص شده از متغیر مجازی صفر و یک برای تفکیک مرحله محدودیت مالی مالی استفاده می شود. در این تحقیق از بازه $0/14 -$ تا $0/6$ مربوط بازه های محدودیت مالی استفاده شده است و هر مشاهده ای که در این بازه قرار داشته باشد بعنوان مرحله بحران مالی در نظر گرفته شده است (پورحیدری و کوپائی حاجی ، ۱۳۸۹)

فرضیه های پژوهش

- بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری رابطه معناداری وجود دارد.
- بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری تاثیر گذار است.

مدل پژوهش

به بررسی تاثیر بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از مدل ذیل مطابق با پژوهش مدل چارفان و همکاران (۲۰۲۲) برای آزمون فرضیه استفاده می شود.

$$\text{Optional accrual items}_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{Audit fees}_{i,t} + \beta_2 \text{Audit fees}_{i,t} * \\ \text{financial crisis}_{i,t} + \beta_3 \text{financial crisis}_{i,t} + \beta_4 \text{Age}_{i,t} + \beta_5 \text{Sales}_{i,t} + \beta_6 \text{prof}_{i,t} + \\ \beta_7 \text{tang}_{i,t} + \varepsilon_0$$

Optional accrual items_{i,t}: اقلام تعهدی اختیاری ، Audit fees_{i,t}: حق الزحمه حسابرسی،
financial crisis_{i,t}: بحران مالی ، lervrege_{i,t}: اهرم مالی ، prof_{i,t}: سودآوری شرکت، Tang_{i,t}:
دارایی عینی شرکت ، Sales_{i,t}: رشد فروش ، β₀: عرض از مبدا، ε₀: جملات خطاء می باشد.

نتایج پژوهش

احتمال آماره اف فیشر کمتر از سطح خطای ۰.۰۵ مورد پذیرش می باشد، بنابراین فرض خطی بودن رگرسیون معنی دار است. میزان ضریب تعیین برابر با ۵۹/۵۹ است یعنی در حدود ۵۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل بیان می گردد. مقدار آماره دوربین واتسون برابر با ۲.۲۱۳۵۲ است. از آنجایی که این عدد بین مقادیر بحرانی ۱/۵ و ۲/۵ قرار دارد مشکل خود همبستگی بین باقیمانده ها وجود ندارد. ضریب حق الزحمه حسابرسی برابر است با ۰.۳۴۶۰۹۲ می باشد که عدد معناداری (prob) آن به ترتیب ۰.۰۰۰۰ می باشد. با توجه به p-Value این متغیر، نتایج نشانگر معناداری این ضریب در سطح خطای ۵٪ می باشد و همچنین به دلیل اینکه ضریب خطای حق الزحمه حسابرسی ۰.۰۰۰۰ می باشد و کمتر از ۰.۰۵ می باشد این متغیر معنادار می باشد. همچنین به دلیل اینکه ضریب متغیر حق الزحمه حسابرسی مثبت می باشد نشان دهنده رابطه مستقیم و معناداری بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری می باشد. بدین معنا که هر چه میزان حق الزحمه حسابرسی افزایش یابد میزان اقلام تعهدی اختیاری نیز افزایش می یابد. ضریب حق الزحمه حسابرسی* بحران مالی برابر است با ۱.۵۱۶۳۴۹ می باشد که عدد معناداری (prob) آن به ترتیب ۰.۰۱۰۶ می باشد. با توجه به p-Value این متغیر، نتایج نشانگر معناداری این ضریب در سطح خطای ۵٪ می باشد و همچنین به دلیل اینکه ضریب خطای حق الزحمه حسابرسی* بحران مالی ۰.۰۱۰۶ می باشد و کمتر از ۰.۰۵ می باشد این متغیر معنادار می باشد. همچنین به دلیل اینکه ضریب متغیر حق الزحمه حسابرسی* بحران مالی مثبت می باشد نشان دهنده رابطه مستقیم و معناداری بین حق الزحمه حسابرسی*

بحران مالی و اقلام تعهدی اختیاری می باشد. بدین معنا که هر چه میزان حق الزحمه حسابرسی* بحران مالی افزایش یابد میزان اقلام تعهدی اختیاری نیز افزایش می یابد. همچنین متغیرهای کنترلی بحران مالی، رشد فروش، سودآوری شرکت و دارایی عینی شرکت، نیز دارای رابطه مستقیم و معناداری با اقلام تعهدی اختیاری می باشد. که نشان دهنده این موضوع است که هر چه میزان متغیرهای کنترلی ان بحران مالی، رشد فروش، سودآوری شرکت و دارایی عینی شرکت افزایش یابد اقلام تعهدی اختیاری نیز افزایش می یابد.

جدول (۱) نتایج ازمون فرضیه فرعی پژوهش

متغیر وابسته: اقلام تعهدی اختیاری					
متغیر	ضرائب	خطای استاندارد	t آماره	سطح معناداری	VIF
حق الزحمه حسابرسی	۰.۳۴۶۰۹۲	۰.۰۲۶۴۹۷	۱۳.۰۶۱۶۴	۰.۰۰۰۰	۱.۵۲۷
حق الزحمه حسابرسی*بحران مالی	۱.۵۱۶۳۴۹	۰.۵۹۱۵۵۴	۲.۵۶۳۳۳۲	۰.۰۱۰۶	۱.۶۴۹
بحران مالی	۰.۰۸۴۲۶۸	۰.۰۲۰۲۷۲	۴.۱۵۶۹۰۰	۰.۰۰۰۰	۱.۳۱۵
اهرم مالی	-۰.۰۲۵۷۰۱	۰.۰۱۲۸۶۸	-۱.۹۹۷۲۰۳	۰.۰۴۷۲	۱.۷۶۹
رشد فروش	۰.۰۲۵۲۲۶	۰.۰۱۰۳۷۰	۲.۴۳۲۵۸۳	۰.۰۱۵۸	۱.۵۰۸
سودآوری شرکت	۰.۳۹۵۱۸۵	۰.۰۴۱۰۴۹	۹.۶۲۷۲۴۰	۰.۰۰۰۰	۱.۳۲۹
دارایی عینی شرکت	۰.۰۳۳۲۴۸	۰.۰۰۵۷۷۱	۵.۷۶۱۳۸۲	۰.۰۰۰۰	۱.۷۴۹
مقدار ثابت	۰.۷۳۹۲۴۱	۰.۱۳۳۹۰۱	۵.۵۲۰۷۹۰	۰.۰۰۰۰	-

	سطح معناداری	F آماره	آماره دورین واتسون	R^2_{adj}	R^2
	۰.۰۰۰۰۰	۱۶.۸۰۵۱۲	۲.۲۱۳۵۲	۰.۵۳۱۷۶۸	۰.۵۹۰۱۲

جدول (۲) خلاصه نتیجه آزمون فرضیات تحقیق

نتیجه	فرضیه	شماره فرضیه
تأیید فرضیه	بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری رابطه معناداری وجود دارد.	۱
تأیید فرضیه	بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری تاثیر گذار است	۲

پیشنهادهات

همانطور که از خروجی نتایج پژوهش مشتخص است نتایج پژوهش نشان دهنده رابطه مستقیم و معنادار حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری و همچنین تاثیر مستقیم و معنادار بحران مالی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری نشان می باشد نتایج این پژوهش مدل چارفان و همکاران^۳ (۲۰۲۲) و ذاکری و همکاران (۱۴۰۱) مطابقت دارد. فلذا پیشنهاد می شود که سرمایه گذاران برای سرمایه گذاری در شرکت ها به اقلام تعهدی اختیاری که زیر مجموعه اندازه گیری مدیریت سود در شرکت ها می باشد توجه بسزایی داشته باشند زیرا این شرکت ها با توجه به مدیریت سود بالایی که انجام می دهند سبب می گردد تا حق الزحمه حسابرسی در این شرکت ها بالا برود و در دوران بحران مالی منجر به افزایش این هزینه ها برای شرکت می گردد که باعث جلب رضایت سرمایه گذاران از سرمایه گذاری در این شرکت ها می گردد. همچنین محدودیت های اعمال شده برای انتخاب نمونه آماری از بین اعضای جامعه آماری، تعمیم نتایج پژوهش به آن گروه از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که

³ Ghafran & etc

دارای ویژگی های متفاوتی با نمونه مورد نظر می باشند، را دشوار می سازد. همچنین در تعمیم نتایج تحقیق به شرکت های پذیرفته نشده در بورس اوراق بهادار تهران بایستی جانب احتیاط صورت گیرد. متغیرهای کلان اقتصادی مثل نرخ بهره، نرخ تورم، رشد تولید ناخالص ملی، سیاست های پولی و مالی، بیشبانی اقتصادی و غیره بر سرمایه گذاری ها، معاملات بورس و نقدینگی شرکت ها تأثیر دارد، تعمیم نتایج بایستی با احتیاط انجام

منابع

- ابراهیمی، س ک، بهرامی نسب، ع، ممشلی، ر، (۱۳۹۶)، تاثیر بحران مالی بر کیفیت گزارشگری مالی، مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان، شماره ۳، صفحه ۱۴۱-۱۶۵.
- پورحیدری، ا. کوپائی حاجی، م. (۱۳۸۹). پیش بینی بحران مالی شرکت ها با استفاده از مدل مبتنی بر تابع تفکیکی خطی. پژوهش های حسابداری مالی. ۱۲(۱): ۳۳-۴۶.
- حساس یگانه، ی، حسنی القار، م، مرفوع، م، (۱۳۹۴)، بیش اطمینانی مدیریت و حق الزحمه حسابرسی، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳، صفحه ۳۶۳-۳۸۴.
- خزایی، م، زلقی، ح، افلاطونی، ع. (۱۴۰۰). نقش تعدیل گر ساختار مالکیت بر رابطه قابلیت مقایسه صورت های مالی و مدیریت سود. پژوهش های تجربی حسابداری، ۱۱(۱)، ۱-۲۲.
- ذاکری، ت، انورخطیبی، س، پورکریم، م. (۱۴۰۱). ارتباط بین مدیریت سود و بحران مالی با تاکید بر توانایی مدیریت. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۵(۶۵)، ۱۱۳-۱۲۸.
- رجبی، ر و ح محمدی خوشنوی (۱۳۸۷). «هزینه های نمایندگی و قیمت گذاری خدمات حسابرسی مستقل». مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۳، پاییز ۱۳۸۷، صص. ۵۲-۳۵.
- طاهری، م، عظیمی یانچشمه، م. (۱۳۹۸). اثر پراکندگی جغرافیایی بر مدیریت سود برپایه اقلام تعهدی و مدیریت سود برپایه فعالیت های واقعی. پژوهش های تجربی حسابداری، ۹(۳)، ۳۲۷-۳۵۱.
- علی پور، ر، شیخی گرجان، م، آقاجانی، و. (۱۳۹۸). تأثیر اندازه شرکت بر رابطه بین ساختار سرمایه و ورشکستگی مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۲(۱۴)، ۱-۱۸.
- عرب، ره، غلامرضا پور، م، امیرنیا، ن، عمادالدینی، ا. (۱۳۹۹). بررسی نقش مالکیت دولتی بر رابطه اجتناب مالیاتی و حق الزحمه حسابرسی: آزمون تجربی نظریه جیب بزرگ. حسابداری مدیریت، ۱۳(۴۵)، ۱۶۹-۱۸۶.
- عارف منش، ز، عموزادی ریزی، ک. (۱۳۹۹). بررسی نقش تعدیل کننده نوع مالکیت دولتی بر رابطه بین سازکارهای راهبری شرکت و مدیریت سود (واقعی و تعهدی) در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های تجربی حسابداری، ۱۰(۱)، ۱۱۵-۱۳۷.
- قائمی، م ح، فیطاسوند، م، توجکی، م، (۱۳۸۷)، تاثیر هموارسازی سود بر بازده سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۳، صفحه ۱۳۳-۱۵۰.
- کردستانی، غ، محمدی، ع، یاراحمدی، ج. (۱۴۰۰). بررسی نقش دوگانه سرمایه گذاران نهادی در مدیریت سود قبل و بعد از عرضه اولیه سهام. پژوهش های تجربی حسابداری، ۱۱(۲)، ۲۱-۴۰.
- موسوی، س ع و داروغه حضرتی، ف. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین جریان نقد آزاد و حق الزحمه حسابرسی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی. سال سوم. شماره ۱۰. صص ۱۷۳-۱۴۱
- نونهال نهر، ع ا، اکبرپور، س. (۱۳۹۸). بررسی تاثیر تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی و کیفیت حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۲(۶)، ۱-۱۶.

- نیک بخت، م ر، تنانی، ح، (۱۳۸۹)، آزمون عوامل مؤثر بر حق الزحمه حسابرسی صورت های مالی، نشریه پژوهش های حسابداری مالی، سالدوم، شماره دوم، شماره ۲، پیایی ۲، صفحه ۲-۲۲.
- یافتیان، مز، صادقی، س. (۱۳۹۸). بررسی رابطه غیرخطی بین افشا و عملکرد مالی با تمرکز بر نقش مدیریت سود: شواهدی از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران. پژوهش های تجربی حسابداری، ۹(۴)، ۳۲۷-۳۴۰.

- Canarella, G., & Miller, S. M. (2019). Firm size, corporate debt, R&D activity, and agency costs: Exploring dynamic and non-linear effects. *Corporate Debt, R&D Activity, and Agency Costs: Exploring Dynamic and Non-Linear Effects* (March 18, 2019).
- Gist, W. (1992). "Explaining variability in external audit fees". *Accounting & Business Research*, Vol. 23 No. 89, pp. 74-79.
- Ghafran, C., O'Sullivan, N., & Yasmin, S. (2022). When does audit committee busyness influence earnings management in the UK? Evidence on the role of the financial crisis and company size. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 47, 100467.
- Gunny, K. (2010). The relation between earnings management using real activities manipulation and future performance: Evidence from meeting earnings benchmark. *Contemporary Accounting Research*. 27 (2): 855-888.
- Hsieh, T. S., Kim, J. B., Wang, R. R., & Wang, Z. (2019). Seeing is believing? Executives' facial trustworthiness, auditor tenure, and audit fees. *Journal of Accounting and Economics*, 101260.
- Krishnan, G. V. Lee, H. Patatoukas, P. N. Wang, A. U. (2018). Major Customer Dependency: Implications for Audit Pricing and Quality. www.ssrn.com
- Li, X., & Luo, D. (2019). Financial constraints, stock liquidity, and stock returns. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 63, 101139.
- Myungsoo, S.(2019). Do Auditor Fees Affect Accruals Quality? Further Evidence. Available at the following website address: [ttp://business.fullerton.edu/centers/ccrg/research/papers](http://business.fullerton.edu/centers/ccrg/research/papers).
- Watts, R.L., Zimmerman, J.L. (1990). Positive accounting theory: A ten year perspective. *The Accounting Review*, 65(1), 131-156